

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchazeč

Mgr. Milena Strachová, Ph.D.

Habilitační práce

Sokol Brno I 1862–1938 Dějiny elitní moravské jednoty

Oponent

doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

**Pracoviště oponenta,
instituce**

KTVS PF JU

Doktorka Milena Strachová předložila jako habilitační práci monografii *Sokol Brno I 1862–1938 Dějiny elitní moravské jednoty*, kterou vydala v roce 2020 ve své edici Masarykova univerzita. Tím, že je téma práce zaměřeno na nejstarší a nejvýznamnější moravský tělocvičný spolek, který od začátku vycházel ze sokolských idejí a později přijal název Sokol, na sebe vzala nelehký úkol v podobě nového zpracování poměrně frekventovaného a již dříve v několika pracích řešeného tématu.

Sokol Brno I je v našich poměrech bezesporu mimořádná tělocvičná jednotka, které v mnoha atributech nemůže žádná jiná konkurovat. Za všechny stačí připomenout její pozoruhodný přínos k meziválečné gymnastické reprezentaci Československa, kdy Sokol Brno I byl mimo jiné mateřskou jednotou olympijských vítězů Bedřicha Šupčíka, Ladislava Váchy a Aloise Hudce.

Z hlediska hodnocení celkového členění a vyvážení jednotlivých částí práce uspořádaných do časových period a tematických celků, se autorka velmi podrobně věnuje vzniku (několikanásobnému) brněnské sokolské jednoty, společenskému a politickému koloritu počátečního období její existence a protivenstvím úřadů, kterým musela jednotka v té době prakticky stále čelit. Velice správně zdůrazňuje, že v tomto období činnost jednoty představovala sled důležitých národních společenských událostí, prostřednictvím kterých český živel ve městě vyjadřoval svůj společenský status a vlastenecký postoj, ale které zároveň svým významem v historickém kontextu poněkud upozadovaly vlastní tělocvičnou činnost jednoty. To má samozřejmě svoji logiku v mnohonárodnostním městě, jakým bylo právě Brno. Až do roku 1914 zde totiž panovala politická situace, v níž se počtem stále větší český živel jen velmi obtížně prosazoval. Členství v národní tělocvičné organizaci tak bylo po dlouhou dobu jedním z mála prostředků boje brněnských Čechů proti politicky vládnoucí německé menšině. Autorka v této části práce podrobně analyzovala dosud opomíjenou

kapitulu z dějin českého sokolského hnutí, kterou jsou počátky a počáteční vývoj tohoto hnutí na Moravě. Zabývá se zde i významnou osobitou zakladatelskou misí Jana Helcelety a významem sokolské činnosti jeho syna Ctibora. Svá tvrzení v pasáži věnované tomuto období autorka opírá o množství autentických archivních pramenů a zdrojů a ta se taky dá považovat za kvalitativní těžiště práce.

Prostudování monografie bezesporu obohatilo mé poznatky z místní brněnské (i moravské) historie česko-německých vztahů i z poznání míry obtížnosti vybudování českého tělocvičného spolku ve městě, ve kterém měla v době jeho založení značnou politickou a ekonomickou převahu německá část jeho obyvatelstva.

Osobně jsem v některých pasážích monografie našel až překvapivě velkou paralelu s relevantními částmi historie Českých Budějovic, kterými se často zabývám. Obě města (i když je nelze přímo srovnat významem a velikostí) leží v českém zápolí, původně v nich byla převaha německého živlu, který byl přes svojí úpornou obrannou snahu postupně přetlačen živlem českým. V obou městech vznikly sokolské jednoty v 60. letech 19. století, obě pak musely čelit nepoměrně komfortnějším startovním poměrům místních jednot Turnvereinu. Ty se taky shodně zhostily pořádání významných akcí, kterými bezesporu byly celorakouské cvičební slavnosti XV. turnerského kraje, které objektivně řečeno svým významem zastínily sokolské akce pořádané v těchto městech do roku 1914. Brněnský Turnverein pořádal hned v pořadí první v roce 1871, budějovický pak šestou v roce 1892. Nakonec můžeme konstatovat shodu i v tom, že oba tyto německé spolky neměly katastroficky vyhocené vztahy se svými českými sokolskými protějšky. Bylo to díky tomu, že obě tyto jednoty Turnvereinu odmítaly antisemitismus a udržovaly si pozici v liberálně-svobodomyšlném rakouském turnerském proudu.

Obě, mnou taktéž čistě účelově srovnávané sokolské jednoty, získaly lukrativní pozemky v bezprostřední blízkosti centra, jako první na nich vybudovaly venkovní cvičiště, následně se potýkaly s problémy finančního zajištění velkoryse naplánovaných krytých prostor a také postupně nebývale rozšířily rozsah své činnosti nad rámec původního obsahu sokolské tělocvičné soustavy. A další shoda. Z obdobných příčin, ze kterých vznikla v roce 1892 v Brně druhá sokolská jednota s názvem Tyrš (později Sokol Brno II), vznikla v roce 1894 v Č. Budějovicích druhá sokolská jednota také s názvem Sokol Tyrš a později i zde změněným na Sokol II.

Tím, že se jedná o monografii, která je určena nepoměrně širšímu okruhu čtenářů, než tomu bývá u klasické habilitační práce, v ní ale nejsou zařazeny některé její obvyklé atributy, které by mi každopádně usnadnily její posouzení ve smyslu záměru autorky a míry jeho naplnění. Myslím tím absenci hlubšího kritického rozboru pramenů a zdrojů, definování cíle a úkolů, či alespoň předmětu práce z hlediska obsahového a také metody (či metod), kterou byl

rozsáhlý shromážděný materiál uspořádan. I když zde není těžké poznat, že vzhledem k množství a dostupnosti pramenů se jedná o přímou historickou metodu a v některých pasážích i o biografickou metodu.

Dle mého názoru předložená monografie splňuje svým rozsahem, formou i přínosem nových poznatků podmínky kladené na habilitační práci v oboru kinantropologie ve smyslu Zákona o vysokých školách a doporučuji ji k přijetí a obhajobě.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

...

Závěr

Habilitační práce Mgr. Mileny Strachové, Ph.D. *Sokol Brno I 1862–1938 Dějiny elitní moravské jednoty* **splňuje** svým rozsahem, formou i přínosem nových poznatků požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru kinantropologie.

V Českých Budějovicích 16. 2. 2021

.....
podpis